

Силабус
освітнього компоненту ОК5
(умовне позначення ОК в освітній програмі (ОП))

Соціальні ролі та гендерна рівність

Назва дисципліни:	Соціальні ролі та гендерна рівність
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Галузь знань:	С Соціальні науки, журналістика та інформація
Спеціальність:	С4 Психологія
Освітньо-професійна (Освітньо-наукова) програма:	Психологія (Практична психологія)
Сторінка курсу в Moodle:	https://dl2022.khadi-kh.com/course/view.php?id=7154
Рік навчання:	1
Семестр:	2(весняний)
Обсяг освітнього компоненту	4 кредити (120 годин)
Форма підсумкового контролю	Іспит
Консультації:	за графіком
Назва кафедри:	Кафедра філософії та ППП
Мова викладання:	державна
Керівник курсу:	Філіпенко Лариса Володимирівна, канд.істор.н., доцент
Контактний телефон:	0980235656
E-mail:	larafilipenko@gmail.com

Короткий зміст освітнього компоненту:

Метою є формування у студентів глибокого розуміння соціальних ролей і гендерної рівності, набуття знань про вплив гендерних стереотипів на суспільство та розвиток здатності критично аналізувати гендерні питання в різних соціальних і культурних контекстах. Опанування студентами навичок аналізу актуальних проблем гендерної дискримінації та розробки стратегій для забезпечення рівних можливостей і досягнення соціальної справедливості.

Предметом вивчення навчальної дисципліни "Соціальні ролі та гендерна рівність" є аналіз гендерних теорій, соціальних ролей та їх впливу на гендерні відносини, а також вивчення механізмів формування гендерної рівності в суспільстві.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

формування у студентів критичного мислення щодо гендерних питань та соціальних ролей у сучасному суспільстві;

вивчення основних гендерних теорій та концепцій, що пояснюють соціальні ролі чоловіків і жінок;

аналіз гендерних стереотипів та їх впливу на особистісну ідентичність та поведінку індивідів;

оцінка впливу соціальних, культурних та економічних факторів на формування гендерної рівності;

вивчення гендерної політики та ініціатив, спрямованих на досягнення гендерної рівності в Україні та світі;

дослідження ролі медіа у формуванні та зміцненні гендерних стереотипів;

розвиток навичок аналізу соціальних явищ через призму гендеру та соціальних ролей;

формування усвідомлення значення гендерної рівності для соціального прогресу та сталого розвитку суспільства.

Передумови для вивчення освітнього компоненту: ОК 2 «Філософія» та ОК4 «Основи академічної доброчесності та академічного письма».

Компетентності, яких набуває здобувач:

Загальні :

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 10. Здатність реалізувати свої права й обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК 1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом Психології.

СК 4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК 10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

Програмні результати навчання

ПРН 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПРН 8. Презентувати результати власних досліджень усно/письмово для фахівців і нефахівців.

ПРН 17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

Тематичний план

№ теми	Назва тем (ЛК, ЛР, ПР, СЗ, СР)	Кількість годин
		очна
1	2	3

1	ЛК Т1. Соціальні ролі та гендерна рівність: Вступ до курсу та ключові категорії.	2
	ПР (ЛР, СЗ) Введення в поняття соціальних ролей і гендерної рівності	2
	СР «Еволюція поняття "гендер" в соціологічній науці: від статевих ролей до соціальних конструктів»..	4
2	ЛК Т.2 Історія соціологічної думки крізь призму гендеру	4
	ПР (ЛР, СЗ) Історія соціологічної думки крізь призму гендеру	2
	СР "Забуті" засновниці соціології: Маріанна Вебер та Гаррієт Мартіно	4
3	ЛК Т3. Соціальні ролі жінки: історичні трансформації та витоки фемінізму	4
	ПР (ЛР, СЗ) Соціальні ролі жінки: історичні трансформації та витоки фемінізму	2
	СР Внесок видатних українок у розвиток жіночого руху (Н. Кобринська, О. Кобилянська).	4
4	ЛК Т.4. Хвилі фемінізму та сучасні аспекти гендерної рівності	4
	ПР (ЛР, СЗ) Хвилі фемінізму та сучасні аспекти гендерної рівності	2
	СР Радикальний фемінізм проти ліберального: порівняльна характеристика підходів.	4
5	ЛК Т.5.Соціальна структура і стратифікація. Гендерна нерівність у соціальній структурі суспільства.	4
	ПР (ЛР, СЗ) Соціальна структура і стратифікація. Гендерна нерівність у соціальній структурі суспільства.	2
	СР Феномен «скляної стелі» та «липкої підлоги» в сучасній кар'єрі жінки.	4
6	ЛК Т.6. Соціологія особистості та гендерна ідентичність	4
	ПР (ЛР, СЗ) Соціологія особистості та гендерна ідентичність	2
	СР Теорія гендерного перформансу Джудіт Батлер: «Гендером не народжуються, ним стають».	4
7	ЛК Т.7.Сім'я та гендерні відносини	2
	ПР (ЛР, СЗ) Сім'я та гендерні відносини	2
	СР Прояви токсичної маскулінності в сучасному світі.	4
8	ЛК Т.8. Гендерні стереотипи та їхній вплив на суспільство.	2
	ПР (ЛР, СЗ). Гендерні стереотипи та їхній вплив на суспільство.	2
	СР Гендерна диференціація ігор і іграшок, гендерний аналіз дитячої літератури	4
9	ЛК Т. 9. Культ продуктивності, цифровий фемінізм і нові форми гендерної нерівності	2
	ПР (ЛР, СЗ). Цифровий фемінізм і нові форми гендерної нерівності	2

	СР. Штучний інтелект та гендерні стереотипи.	4
10	ЛК Т.10. Ефект Матильди: Від невидимості до визнання. Системні упередження та фальсифікація історії наукових відкриттів.	2
	ПР (ЛР, СЗ). Системні упередження та фальсифікація історії наукових відкриттів.	2
	СР. Ідеї гендерної рівності в міжнародних правових документах	4
11	ЛК Т.11. Трансформація маскулінності в сучасному світі.	2
	ПР (ЛР, СЗ). Трансформація маскулінності в сучасному світі	2
	СР. Герої та лиходії: Репрезентація маскулінності в сучасному українському кіно	2
Усього за семестр ЛК		32
ПР (ЛР, СЗ).		16
СР		42
Підготовка до екзамену		30
Усього за семестр		120
УСЬОГО за дисципліною		120

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (за наявності): —

Методи навчання:

- 1) словесні традиційні: лекції, пояснення, розповідь тощо;
- 2) наочні: метод ілюстрацій, метод демонстрацій;
- 3) практичні традиційні: практичні заняття; самостійна робота з науковою літературою; індивідуальні та групові завдання.

Система оцінювання та вимоги:

Поточна успішність

1. Поточна успішність здобувачів за виконання навчальних видів робіт на навчальних заняттях і за виконання завдань самостійної роботи оцінюється за допомогою чотирибальної шкали оцінок з наступним перерахуванням у 100-бальною шкалу. Під час оцінювання поточної успішності враховуються всі види робіт, передбачені навчальною програмою.

1.1 Лекційні заняття оцінюються шляхом визначення якості виконання конкретизованих завдань.

1.2 Практичні заняття оцінюються якістю виконання контрольного або індивідуального завдання, виконання та оформлення практичної роботи.

2. Оцінювання поточної успішності здобувачів вищої освіти здійснюється на кожному практичному занятті (лабораторному чи семінарському) за чотирибальною шкалою («5», «4», «3», «2») і заносяться у журнал обліку академічної успішності.

- «відмінно»: здобувач бездоганно засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі знання з відповідної теми або навчальної дисципліни, основні положення
- «добре»: здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними

аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргу ментовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного;

- «задовільно»: здобувач в основному опанував теоретичні знання навчальної теми, або дисципліни, орієнтується у першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, невпевнено відповідає на додаткові питання, не має стабільних знань; відповідаючи на питання практичного характеру, виявляє неточність у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою професією;
- «незадовільно»: здобувач не опанував навчальний матеріал теми (дисципліни), не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

3. Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як середньоарифметична сума балів за кожне заняття, за індивідуальну роботу, поточні контрольні роботи за формулою:

$$K^{поточ} = \frac{K1 + K2 + \dots + Kn}{n},$$

де $K^{поточ}$ – підсумкова оцінка успішності за результатами поточного контролю;

$K1, K2, \dots, Kn$ – оцінка успішності n -го заходу поточного контролю;

n – кількість заходів поточного контролю.

Оцінки конвертуються у бали згідно шкали перерахунку (таблиця 1).

ктичного;

Таблиця 1– Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу

4-бальна шкала	100-бальна шкала	4- бальна шкала	100-бальна шкала	4- бальна шкала	100-бальна шкала	4- бальна шкала	100-бальна шкала
5	100	4,45	89	3,90	78	3,35	67
4,95	99	4,4	88	3,85	77	3,3	66
4,9	98	4,35	87	3,80	76	3,25	65
4,85	97	4,3	86	3,75	75	3,2	64
4,8	96	4,25	85	3,7	74	3,15	63
4,75	95	4,20	84	3,65	73	3,1	62
4,7	94	4,15	83	3,60	72	3,05	61
4,65	93	4,10	82	3,55	71	3	60
4,6	92	4,05	81	3,5	70	від 1,78 до 2,99	від 35 до 59
						повторне складання	
4,55	91	4,00	80	3,45	69	від 0 до 1,77	від 0 до 34
4,5	90	3,95	79	3,4	68	повторне вивчення	

Підсумкове оцінювання

1 Здобувач вищої освіти отримує залік на останньому занятті з дисципліни за результатами поточного оцінювання. Середня оцінка за поточну діяльність конвертується у бали за 100-бальною шкалою, відповідно до таблиці перерахунку (таблиця 1).

Здобувачі вищої освіти, які мають середню поточну оцінку з дисципліни нижче ніж «3» (60 балів), на останньому занятті можуть підвищити свій поточний бал шляхом складання тестів з дисципліни.

Оцінювання знань здобувачів шляхом тестування здійснюється за шкалою:

- «Відмінно»: не менше 90 % правильних відповідей;
- «Дуже добре»: від 82 % до 89 % правильних відповідей;
- «Добре»: від 74 % до 81 % правильних відповідей;
- «Задовільно»: від 67 % до 73% правильних відповідей;
- «Задовільно достатньо»: від 60 % до 66 % правильних відповідей;
- «Незадовільно»: менше 60 % правильних відповідей.

2 Умовою отримання заліку є:

- відпрацювання всіх пропущених занять;
- середня поточна оцінка з дисципліни не нижче «3» (60 балів).

3 За виконання індивідуальної самостійної роботи та участь у наукових заходах здобувачам нараховуються додаткові бали.

3.1 Додаткові бали додаються до суми балів, набраних здобувачем вищої освіти за поточну навчальну діяльність (для дисциплін, підсумковою формою контролю для яких є залік), або до підсумкової оцінки з дисципліни, підсумковою формою контролю для якої є екзамен.

3.2 Кількість додаткових балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їх об'єму та значимості:

- призові місця з дисципліни на міжнародному / всеукраїнському конкурсі наукових студентських робіт – 20 балів;
- призові місця з дисципліни на всеукраїнських олімпіадах – 20 балів;
- участь у міжнародному / всеукраїнському конкурсі наукових студентських робіт – 15 балів.
- участь у міжнародних / всеукраїнських наукових конференціях студентів та молодих вчених – 12 балів;
- участь у всеукраїнських олімпіадах з дисципліни – 10 балів
- участь в олімпіадах і наукових конференціях ХНАДУ з дисципліни – 5 балів;
- виконання індивідуальних науково-дослідних (навчально-дослідних) завдань підвищеної складності – 5 балів.

3.3 Кількість додаткових балів не може перевищувати 20 балів.

4. Результат навчання оцінюється (*обрати потрібне*):

- за двобальною шкалою (зараховано/не зараховано) згідно з таблицею 2;
 - за 100-бальною шкалою (для диференційованого заліку) згідно з таблицею 3.
- Підсумкова оцінка разом з додатковими балами не може перевищувати 100 балів.

Таблиця 2– Шкала переведення балів у національну систему оцінювання

За 100-бальною шкалою	За національною шкалою
від 60 балів до 100 балів	зараховано
менше 60 балів	незараховано

Таблиця 3– Шкала оцінювання знань здобувачів за результатами підсумкового контролю з навчальної дисципліни.

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС	
	екзамен	залік	Оцінка	Критерії
90-100	Відмінно	Зараховано	А	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до максимального
80–89	Добре	Зараховано	В	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального
Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС	
	екзамен	залік	Оцінка	Критерії
75-79			С	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками

67-74	Задовільно		D	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки
60-66			E	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.
35-59	Незадовільно	Не зараховано	FX	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання)
Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС	
	екзамен	залік	Оцінка	Критерії
0-34	Неприйнятно		F	Теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до якого-небудь значущого підвищення якості виконання навчальних завдань (з обов'язковим повторним курсом)

Політика курсу:

- курс передбачає роботу в колективі, середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики;
- освоєння дисципліни передбачає обов'язкове відвідування лекцій і практичних занять, а також самостійну роботу;

- самостійна робота передбачає вивчення окремих тем навчальної дисципліни, які винесені відповідно до програми на самостійне опрацювання, або ж були розглянуті стисло;
- усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін;
- якщо здобувач вищої освіти відсутній на заняттях з поважної причини, він презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача;
- під час вивчення курсу здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись правил академічної доброчесності, викладених у таких документах: «Правила академічної доброчесності учасників освітнього процесу ХНАДУ» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_67_01_dobroch_1.pdf), «Академічна доброчесність. Перевірка тексту академічних, наукових та кваліфікаційних робіт на плагіат» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_85_1_01.pdf), «Морально-етичний кодекс учасників освітнього процесу ХНАДУ» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_67_01_MEK_1.pdf).
- у разі виявлення факту плагіату здобувач отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі;
- списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Рекомендована література: (література не пізніше 10 років, окрім 1 фундаментального класичного підручника або монографії)

1. Бахмач А. (2024) Гендерні практики міжнародного досвіду. *Humanities Studies.*, 18(95).
2. Герасимчук С. С., Палеха Ю. І. Соціологія : навч. посіб. Київ : Вид-во Ліра-К, 2021. 302 с.
3. Кальченко, О. (2020). Гендерна рівність: теорія та практика. Київ: Видавничий дім "Кондор".
4. Левицька, О. (2021). Гендер у суспільстві: теорії, практики, контексти. Чернівці: Чернівецький національний університет.
5. Мельник Т., Кобелянська Л. (2020) Гендер у термінах, правових актах і практиці перетворень : словник-довідник. Київ : Логос, 239 с.
6. Марценюк Т. Вступ до феміністичних студій. Київ : Комора, 2023. 352 с. (Серія «Виднокола»).
7. Навчальний курс «Гендерна рівність та права жінок»(2020).К., Режим доступу: <https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/Curriculum-Gender-Equality-Final.pdf>
8. Собко, Н. (2019). Фемінізм і гендерна рівність: основи теорії та практики. Київ: Академвидав.

Додаткові джерела:

Гриценко, Т. (2020). Гендерна політика в Україні: досягнення та виклики. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна.

Рада Європи. Стратегія гендерної рівності на 2018–2023 рік. URL: <https://rm.coe.int/prems-041318-gbrgender-equality-strategy-2023-ukr-new2/16808b35a>

Рибалка, А. (2022). Гендер і медіа: представлення жінок і чоловіків в українських медіа. Київ: Ніка-Центр.

Скрипник, О. (2021). Соціальні ролі та гендер: погляд через призму культури. Львів: ЛНУ імені Івана Франка.

Інформаційні ресурси

Електронний курс-ресурс: <https://dl2022.khadi-kh.com/course/view.php?id=7154>

Гендер в деталях. URL : <https://genderindetail.org.ua>

Електронна бібліотека Української асоціації жіночої історії. URL : <http://www.womenhistory.org.ua/index.php/elektronni-resursi/16-elektronna-biblioteka>

Дослідження Гендерної (не)рівності аналітичного центру CEDOS. URL : <http://www.cedos.org.ua/uk/osvita>

Розробник (розробники)
силабусу навчальної дисципліни
канд.істор.наук, доцент

ФІЛІПЕНКО Лариса

Погоджено
Гарант освітньої програми
Канд.пед.наук, професор

БОНДАРЕНКО
Володимир

Завідувач кафедри
Канд.пед.наук, професор

БОНДАРЕНКО Володимир

